

**Sprawozdanie z oceny własnej
– doświadczenia jednostek w uznawaniu efektów uczenia się
osiągniętych poza edukacją formalną (2014)**

1. Opis

1a. Wpływ niżu demograficznego na funkcjonowanie jednostki

Według danych MNiSzW, w roku akademickim 2012/2013 w polskich uczelniach studiowało 1 675 815 studentów, zgodnie zaś z prognozami MNiSzW w następstwie niżu demograficznego liczba studiujących w r. 2024/2025 spadnie do 1 254 000 (czyli o 25%), a w r. 2035/2036 wynosić będzie ok. 1 486 000 (czyli o ok. 9% mniej niż w r. 2012/2013).

Czy w trwającej kadencji władze jednostki podjęły analizę wpływu niżu demograficznego na jej obecne i przyszłe funkcjonowanie (np. przy okazji opracowywania strategii jednostki)?

Odpowiedź:

Przy okazji prac nad nową strategią rozwoju CSSTiRL (przyjętą w czerwcu 2013 r.) przeprowadzono analizę wpływu niżu demograficznego na obecne i przyszłe funkcjonowanie jednostki. W strategii zauważono, że okres dobrej koniunktury dla szkolnictwa wyższego jest w tej chwili na ukończeniu, o czym decyduje przede wszystkim demografia i obserwowany w skali całego sektora uczelni wyższych w kraju spadek liczby kandydatów na studia. Dodatkowy problem wynika z faktu, że zakończył się proces nadrabiania zaległości edukacyjnych, z którym mieliśmy do czynienia w latach 90. i na początku ubiegłej dekady (co jest szczególnie istotne w przypadku kierunków, które kształcą studentów zatrudnionych lub planujących pracę w administracji publicznej). W strategii zauważono, że odpowiedź na uwarunkowania zewnętrzne powinno być podejmowanie działań mających na celu dalszą poprawę jakości kształcenia i wzrost atrakcyjności studiów.

W efekcie niekorzystnych zmian demograficznych zaobserwowano w ostatnich latach spadek liczby kandydatów chcących podjąć studia pierwszego stopnia w CSSTiRL. Pomimo zaobserwowanych zmian uważamy, że zarówno realizowany program jaki i koncepcja kształcenia stanowią atrakcyjną ofertę na rynku w obszarze studiów związanych z problematyką samorządową. Studia prowadzone w Centrum mają charakter kameralny (stosunkowo niewielka liczba studentów w porównaniu np. z liczbą osób studiujących na WDiNP czy WPiA) i są nastawiane przede wszystkim na kształcenie ekspertów i liderów zajmujących się problematyką rozwoju regionalnego i lokalnego. Jak się wydaje, unikalny interdyscyplinarny charakter i wysoka jakość studiów realizowanych w Centrum, powinny być czynnikami zapobiegającymi spadkowi liczby kandydatów w kolejnych latach. Dodatkową szansą dla CSSTiRL jest znaczne zwiększenie roli samorządu terytorialnego w realizacji zadań publicznych (obecnie sektor samorządowy jest największym pracodawcą w Polsce), co przekłada się na duże zapotrzebowanie na działalność dydaktyczną oferowaną przez Centrum.

Oddzielnym problemem jest odnotowany w ostatnich latach spadek liczby kandydatów na studia niestacjonarne II stopnia, co ma związek zarówno z niekorzystnymi tendencjami demograficznymi, jak i z konkurencją ze strony innych jednostek, które oferują podobne studia w formie stacjonarnej (tj. bezpłatnej).

Jeśli tak, to kto dokonywał tej analizy (np. władze jednostki, Zespół Zapewniania Jakości Kształcenia, komisja lub komisje Rady jednostki, specjalnie powołany zespół ekspertów, inne)?

Odpowiedź:

Analiza została przeprowadzona wspólnie przez władze jednostki i Zespół Zapewniania Jakości Kształcenia. Wnioski z analizy zostały przedstawione Radzie CSSTiRL.

Czy w wyniku tej analizy zaplanowano konkretne działania zapobiegające negatywnym następstwom niżu demograficznego?

Odpowiedź:

Tak, zaplanowano i zrealizowano działania, które mają zapobiegać negatywnym następstwom niżu demograficznego. Podstawową inicjatywą było tutaj powołanie przy dyrektorze CSSTiRL Rady konsultacyjnej ds. programu studiów i treści nauczania, której zadaniem jest ocena programu studiów z uwzględnieniem wymagań współczesnego rynku pracy. W skład Rady weszli przedstawiciele samorządów terytorialnych, organizacji pozarządowych oraz pracodawców prywatnych, co gwarantuje szeroką reprezentację podmiotów, w których absolwenci CSSTiRL poszukują pracy. Podstawą funkcjonowania Rady jest budowa trwałych powiązań sieciowych (networking), co będzie sprzyjać promocji Centrum oraz wpływać pozytywnie na program studiów realizowanych w ramach kierunku. Zakłada się również, że funkcjonowanie Rady przyniesie nowe korzyści dla studentów (np. w postaci zwiększonej oferty praktyk i/lub programów stażowych), i w dłuższej perspektywie czasowej – przyczyni się do dobrych wyników w rekrutacji. W obecnym roku akademickim podjęto również dodatkowe działania związane z promocją jednostki i rekrutacją. Została opracowana nowa witryna internetowa, co przyczyni się do poprawy wizerunku zewnętrznego jednostki, a także zaplanowano kampanię promocyjną w internecie z wykorzystaniem środków multimedialnych.

1b. Doświadczenia jednostki w uznawaniu efektów uczenia się osiągniętych poza uczelnią

Zarówno w latach 90. ubiegłego wieku, jak i w ciągu ostatnich kilkunastu lat osoby posiadające już doświadczenie zawodowe podejmowały na UW studia zaoczne (ale także podyplomowe, a niekiedy dzienne), np. nauczyciele będący absolwentami filologii rosyjskiej podejmowali studia na kierunku filologia polska; pracownicy archiwów – studia na kierunku historia, specjalizacja archiwistyka itp.

Czy w jednostce zaliczano już doświadczenia zawodowe studentów na poczet przedmiotów/modułów programu studiów (dziennych, zaocznych, podyplomowych)?

Odpowiedź:

Tego typu rozwiązania były stosowane w przeszłości, jak również funkcjonują obecnie w zakresie zaliczania obowiązkowych praktyk studenckich na studiach I stopnia (licencjackich). Studenci mieli i mają w dalszym ciągu możliwość zaliczania praktyk na podstawie zatrudnienia w zakładzie pracy, prowadzenia działalności gospodarczej czy też podjęcia innej działalności (np. na podstawie umowy cywilnoprawnej) zgodnej z profilem kierunku studiów. Oznacza to, że w programie studiów, przewidziano możliwość zaliczenia na podstawie doświadczenia zawodowego studentów 8 pkt. ECTS i 160 godzin praktyk.

Jeśli tak, to prosimy o przedstawienie przeglądu dotychczasowych praktyk w tym zakresie – sięgający nawet lat 90. i uwzględniający doświadczenia prodziekanów ds. studenckich, dyrektorów ds. studenckich, kierowników studiów podyplomowych, kierowników studiów zaocznych.

Odpowiedź:

Poza wspomnianymi praktykami studenckimi nie zidentyfikowano w jednostce żadnych innych przykładów w zakresie zaliczania doświadczenia zawodowego studentów na poczet przedmiotów/modułów programu studiów.

2. Dobre praktyki w ocenianej dziedzinie (rozwiązania sprawdzone i godne upowszechnienia)

Jakie rozwiązania (procedury) spośród odnotowanych w punkcie 1b. sprawozdania można uznać za rozwiązania sprawdzone i godne upowszechnienia?

Odpowiedź:

Trudno odpowiedzieć na to pytanie. Wspomniane w punkcie 1b przykłady są najprawdopodobniej związane z procesem nadrobienia zaległości edukacyjnych przez osoby zatrudnione w sektorze publicznym (lub też wymuszonym przebranżowieniem – vide przykład absolwentów filologii rosyjskiej), z którym mieliśmy do czynienia w latach 90. i na początku ubiegłej dekady. Proces ten jest już obecnie ukończony, więc przyjęcie systemu zaliczania doświadczenia zawodowego w poczet studiów powinno zostać poprzedzone przeprowadzeniem analiz rynku pracy (jak duża może być skala tego zjawiska? jakich studentów/kandydatów może to dotyczyć?). Jak się wydaje, można przyjąć założenie, że obecnie zjawisko to będzie miało odmienny charakter i będzie w większym stopniu związane z chęcią przebranżowienia się i

uzyskania dodatkowego wykształcenia pokrewnego, niż z nadrabianiem formalnego wykształcenia w dotychczasowym miejscu pracy.

3. Szanse i zagrożenia (w kontekście przewidywanych skutków niżu demograficznego) wynikające z proponowanych przez MNiSzW rozwiązań prawnych

Przyjęty przez Radę Ministrów w grudniu 2013 r. projekt *Ustawy o zmianie ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym* zawiera m.in. zapisy:

Art. 1 pkt 99:

„Art. 170f. Senat uczelni określa organizację potwierdzania efektów uczenia się, w tym:

- 1) zasady, warunki i tryb potwierdzania efektów uczenia się;
- 2) sposób powoływania i tryb działania komisji weryfikujących efekty uczenia się.

Art. 170g. 1. Efekty uczenia się mogą zostać potwierdzone:

- 1) osobie posiadającej świadectwo dojrzałości i co najmniej 5 lat doświadczenia zawodowego – w przypadku ubiegania się o przyjęcie na studia pierwszego stopnia lub jednolite studia magisterskie;
  - 2) osobie posiadającej tytuł zawodowy licencjata lub równorzędny i co najmniej 3 lata doświadczenia zawodowego po ukończeniu studiów pierwszego stopnia – w przypadku ubiegania się o przyjęcie na studia drugiego stopnia;
  - 3) osobie posiadającej tytuł zawodowy magistra lub inny równorzędny i co najmniej 2 lata doświadczenia zawodowego po ukończeniu studiów drugiego stopnia albo jednolitych studiów magisterskich – w przypadku ubiegania się o przyjęcie na kolejny kierunek studiów pierwszego lub drugiego stopnia lub jednolite studia magisterskie.
2. W przypadku absolwentów kolegiów nauczycielskich, nauczycielskich kolegiów języków obcych oraz kolegiów pracowników służb społecznych przystępujących do potwierdzenia efektów uczenia się nie jest wymagane spełnienie warunku pięcioletniego doświadczenia zawodowego.
3. W wyniku potwierdzenia efektów uczenia się można zaliczyć studentowi nie więcej niż 50% punktów ECTS przypisanych do danego programu kształcenia określonego kierunku, poziomu i profilu kształcenia.
4. Liczba studentów na danym kierunku, poziomie i profilu kształcenia, którzy zostali przyjęci na studia na podstawie najlepszych wyników uzyskanych w procesie potwierdzenia efektów uczenia się, nie może być większa niż 20% ogólnej liczby studentów na tym kierunku, poziomie i profilu kształcenia”.

Art. 42:

„Senaty uczelni są obowiązane, w terminie do dnia 30 czerwca 2014 r., podjąć uchwały w sprawach, o których mowa w art. 170f ustawy, o której mowa w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą”.

3a. Szanse

Jakie szanse dla jednostki – zdaniem władz jednostki i Zespołu Zapewniania Jakości Kształcenia – wynikają z proponowanych przez MNiSzW rozwiązań prawnych?

Odpowiedź:

Jak się wydaje, nowa sytuacja może być szansą na zwiększoną rekrutację. Teoretycznie może wzrosnąć liczba kandydatów (pewna liczba osób zdecyduje się na podjęcie studiów, gdyż będzie miała gwarancje że część programu zostanie zrealizowana na podstawie doświadczenia zawodowego). Osoby te w innym przypadku (tj. nieprzyjęcia nowelizacji ustawy o szkolnictwie wyższym) nie podjęły by studiów. Jest to jednak tylko hipoteza teoretyczna. Brakuje wiarygodnych danych na temat możliwej skali tego zjawiska.

3b. Zagrożenia

Jakie zagrożenia dla jednostki – zdaniem władz jednostki i Zespołu Zapewniania Jakości Kształcenia – wynikają z proponowanych przez MNiSzW rozwiązań prawnych?

Odpowiedź:

Zagrożeń jest co najmniej kilka. Po pierwsze przyjęta nowelizacja doprowadzi do zmniejszenia szans edukacyjnych dla pozostałych kandydatów (co wynika z ustalonego limitu - kandydaci przyjęci na podstawie potwierdzenia efektów uczenia się mogą stanowić do 20% ogólnej liczby studentów na kierunku). Po drugie, może dojść do sytuacji, kiedy część kandydatów przyjętych w procesie potwierdzania efektów uczenia się, będzie rezygnować ze studiów przed ich ukończeniem. Teoretycznie rzecz biorąc osoby pracujące, posiadające już wykształcenie i udokumentowane doświadczenie zawodowe mogą być mniej zdeterminowane do ukończenia studiów od pozostałych kandydatów, dla których uzyskanie wykształcenia wyższego jest często jedyną możliwością do zdobycia zawodu. Po trzecie pojawiają się zagrożenia związane z formalnym potwierdzaniem efektów uczenia się, gdyż brakuje przepisów wykonawczych, które mówiłyby jak w praktyce powinien wyglądać ten proces. Nawet jeśli takie przepisy się pojawiają, nowa sytuacja nałoży nowe obowiązki na pracowników zajmujących się obsługą studiów, gdyż najprawdopodobniej każdy taki przypadek trzeba będzie rozpatrywać indywidualnie (dostosowując program studiów do poszczególnych kandydatów). Biorąc pod uwagę dużą liczbę obowiązków i zadań zawodowych pełnionych przez pracowników administracyjnych, byłoby to duży problem dla funkcjonowania jednostki. Po czwarte, pojawią się utrudnienia związane z ustalaniem obsady zajęć. Obsada zajęć na przyszły rok akademicki planowana jest przed rozpoczęciem rekrutacji (a więc w okresie, w którym nie są znane wyniki rekrutacji, w tym również – rekrutacji prowadzonej na podstawie określenia efektów uczenia się), co może doprowadzić do sytuacji w której np. zaplanowana wcześniej liczba grup ćwiczeniowych jest zbyt duża. Może to prowadzić do określonych problemów związanych np. z ustalaniem pensum dydaktycznego i minimum kadrowego dla jednostki.

4. Załączniki (pomocne UZZJK w pracach nad sprawozdaniem z oceny własnej w skali całej uczelni).

Uwaga: załączniki nie będą publikowane wraz ze sprawozdaniem.

Sprawozdanie, opracowane przez Wydziałowy Zespół Zapewnienia Jakości Kształcenia, zostało zaakceptowane przez Dyrektora Centrum Studiów Samorządu Terytorialnego i Rozwoju Lokalnego w dniu 4 czerwca 2014 r.

Podpis Dziekana wydziału

Podpis Przewodniczącego WZZJK